

ФОТОГРАФІЇ НАРОДНОГО ОДЯГУ З 1880-ТИХ РОКІВ

Одяг з міста Калуш, Івано-Франківська область

У численних працях, як популярних так і наукових, з галузі українського народного мистецтва, а особливо народного одягу, знаходимо ряд старовинних фотографій, які постійно повторюються. На цих фотографіях зображені групи або пари селян, одягнені у традиційний одяг даної місцевості Галичини, на тлі сільської хати або на фоні природи. На підставі композиційного оформлення можна зрозуміти, що ці фотографії були зроблені з якоїсь особливої нагоди чи для особливих цілей.

Мене завжди цікавило джерело цих фотографій. І після певних дослідів я знайшла відповідь на своє питання в книжці Олександра Барвінського (1847-1927) "Спомини з мого життя", яка вийшла 1912 року у Львові. Олександр Барвінський - відомий педагог, історик та політичний діяч і провідник в Галичині. Він займав важливі політичні по-

Одяг з міста Сколе, Львівська область

сади - був послом до віденського парламенту, членом австрійської палати панів і багато інших. Як член Галицької Шкільної Ради і Красвої Шкільної ради, обстоював українські інтереси і зробив багато для розвитку шкільництва в Галичині.

У своїх споминах Барвінський описує особливу подію, яка відбулася в Галичині, а точніше у Тернополі 1887 р. Австрійський уряд повідомив, що австрійський престолонаслідник князь Рудольф відвідає Галичину, щоб познайомитися з краєм та своїм підданам народом. Престолонаслідник мав відвідати Краків, Львів і Тернопіль. Саме в цей час Барвінський був гімназійним професором в Тернополі. Провідні діячі Тернополя швидко зорганізували комітет, щоб сплянувати та приготувати не тільки гідне вітання, але

представити князеві життя, традиції та різні аспекти культурних досягнень галицького населення. Хоча комітет в більшості складався із польської шляхти, проте саме українські члени представили плян і виконали всю роботу. Важливим членом Комітету був Володислав Федорович (1845-1917) - власник великого маєтку, активний галицький громадський діяч і меценат. Він фінансував різні проекти та заходи такі як археологічні розкопки в Галичі тощо. Федорович запропонував, щоб зорганізувати велику етнографічну виставку з нагоди відвідин князя. Він і став головою цього проекту. Графа Володимира Дідушицького вибрано протектором виставки, а Барвінський став її секретарем. Він мав велику відповідальність, бо мусів координувати усі заходи. Етнографічна виставка відбулася в Павільйоні в Тернопільському парку. На ній були представлені археологічні та етнографічні експонати, включаючи зразки народних практично-господарських та мистецьких виробів. Щоб краще познайомити князя Рудольфа з народним побутом, було збудовано чотири типи селянських хат із господарськими забудовами - подільську, наддністрянську, надбужанську і гуцульську. Як доповнення до цього - із 45 повітів східної Галичини повинні були прийти групи селян і міщан у своєму народному одязі. Щоб представити дещо із народних традицій, селяни із Березовиці Великої та Острова вивели ритуал обжинок із

піснями і танцями під акомпанемент народної оркестри. Професор Н. Вахнянин написав Кантату на честь приїзду князя, яку виконав хор із понад ста співаків, зібраних із різних сільських церковних хорів. Відповідальність за організування хору і проведення проб випала на отців Йосифа Вітошинського і Амвросія Крушельницького (батька Соломії Крушельницької). Відвідини Тернополя престолонаслідником князем Рудольфом мали надзвичайний успіх. Етнографічна виставка була за розміром і багатством однією із найкращих. Локальний фотограф Силкевич сфотографував сільські групи в народному одязі та зробив їх у кольорі. Комітет уклав ці світлини у два альбоми - один, в гарно вирізьбленій Василем Шкрібляком касетці, подарував князеві, а другу передали Товариству Просвіта у Львові. Саме ці фотографії Силкевича постійно ілюструють видання про народний одяг.

Дізнавшись походження фотографій, я конче хотіла знайти їхні оригінали і принагідно питала за ними. Коли большевики зайняли Галичину в 1939 році, вони ліквідували всі культурні установи, а їхні книгозбірні та архіви нищили. Але знайшлися добрі люди, які ризикуючи власним життям, зуміли заховати та зберегти дещо із матеріалів цих установ та передати їх у відповідні руки, коли настав безпечніший час. Так сталося із цими фотографіями. Коли я відвідала Етнографічний Музей у Львові у 1990-тих роках то і там запитала про ці фотографії. Виявилось, що бібліотека Музею мала

Одяг з Сокальського району, Львівська область

коло 20 оригінальних фотографій. Правдоподібно, це були частини тих, які Товариство Просвіта одержало 1887 р.

Фотографії, на яких зображений автентичний народний одяг кінця 19-го століття - це надзвичайно цінний матеріал для етнографічних дослідів. Ми можемо із захопленням милуватись роботою та досягненням Тернопільського комітету та з вдячністю оцінювати далекосяжність їхніх заходів щодо збереження цієї небуденної події у фотографіях, якими ми постійно користуємось.

Це ще один приклад того, якою важливою є документація подій не тільки писаним словом, але ілюстративним матеріалом, і як з цього користають нащадки.

Любов Волинець

Одяг з села Добрівляни, Заліщицький район, Тернопільська область